

**การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน
ของสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**
**STUDENT'S OPINIONS TO INSTRUCTIONAL PROCESS OF POLITICAL SCIENCE
OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY YASOTHON BUDDHIST COLLAGE**

วรเชษฐ์ โทอิน* ณัฐพล จินดารัมย์** ชัชพงศ์ เทียมทันวนิช***

worachet Tho-un Natthapol Jindarum Chatpong Thiamthanwanich

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโครงสร้างของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปี 2554) และกระบวนการจัดการเรียนการสอนของคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและการวิจัยในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการปรับปรุงหลักสูตร คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง ปี 2559)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ที่ วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 494 คน (ข้อมูลฝ่ายทะเบียนและวัดผล ปีการศึกษา 2558) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 คน ตามวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของ ทาโร ยามเน่ (Taro Yamane) จากแบบสอบถามที่เป็นลักษณะปลายปิด จำนวน 2 ตอน และ แบบสอบถามที่เป็นลักษณะปลายเปิด จำนวน 1 ตอน รวมทั้งหมด 3 ตอน

จากผลการวิจัยการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

* วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

** วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

*** วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร พบว่า อยู่ในระดับ มาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจาก มาก ไปหา น้อย ดังนี้ คือ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านเนื้อหารายวิชา และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับ มาก 2) ด้านเนื้อหาวิชาอยู่ในระดับ มาก และ 3) ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับ มาก

ส่วนข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนและการปรับปรุงหลักสูตรของสาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง จากการประมวลข้อเสนอแนะโดยภาพรวม พบว่า วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาส่วนมากได้ดี การจัดการเรียนการสอนควรมีความกระชับในด้านเนื้อหา ควรให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น และอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้บรรยายพิเศษ ควรมีการเอาใจใส่ต่อการออกเกรดทุกรายวิชาแต่ละภาคการศึกษาของนักศึกษาให้รวดเร็วขึ้น สามารถเข้าถึงได้ในระบบออนไลน์ (Checking Online Systems)

คำสำคัญ : การศึกษาความคิดเห็น, นักศึกษา, กระบวนการจัดการเรียนการสอนของ, สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง, วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร.

ABSTRACT

The Objective of research "Student's opinions to instructional process of political science of mahamakut buddhist university yasothon buddhist collage consisted of 3 main objectives : the first was study students' opinion consequences to the instructional process of political science of yasothon buddhist collage the second one was study students' suggestions about the instructional process of political science of yasothon buddhist collage and the Third was study information In the course of political science for Improve and develop.

According to the study, 220 of students of political science as a sampling group, however, they were randomized by the Taro Yamane formula to answer the questionnaire with two part close-ended questions and one part open-ended questions.

The result of the student's opinions to instructional process of political science of mahamakut buddhist university yasothon buddhist collage showed that the overall scale or 3 consequences were instruction, subject contents, and assessment and evaluation. While consideration on every questions of each issue

instruction respectively, subject contents, and assessment and evaluation were all a high level respectively.

The Student's opinions to instructional process of political science of mahamakut buddhist university yasothon buddhist collage showed that the program should provide suitable activities, define contents coherent to the instruction, offer the students to participate in the activities and play attention to grading for the students in time by internet checking online systems.

Keywords : Opinions, Students, Instructional Process, Political Science, Yasothon Buddhist Collage.

1. บทนำ

สืบเนื่องจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (มคอ.2 หลักสูตรปรับปรุง : 2554) คณะสังคมศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้รับทราบการจัดการเรียนการสอนและให้ความเห็นชอบหลักสูตรนี้แล้ว เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2555 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตร การเรียนการสอนและจำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 145 หน่วยกิต (1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต 2. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 109 หน่วยกิต และ 3. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต) โดยเปิดการเรียนการสอน จำนวน 7 วิทยาเขต 2 วิทยาลัย ซึ่งจากผลการดำเนินการที่ผ่านมา นั้น วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้เปิดทำการเรียนการสอนตามกระบวนการและมาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) กำหนดไว้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 –2558 ปรากฏว่า มีนักศึกษาทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ (เสาร์-อาทิตย์) ที่สมัครเข้ามาเรียนในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทุกๆ ปี แต่มีจำนวนนักศึกษาที่ลดลงทุกๆ ปี หลังจากที่ได้เข้ามาศึกษาแล้ว เช่น กรณีนักศึกษาบางกลุ่มศึกษาในหลักสูตรฯ ระยะเวลา 1 ภาคการศึกษา แล้วออกไปโดยไม่รักษาสถานภาพ กรณีนักศึกษาบางกลุ่มศึกษาในหลักสูตร ระยะเวลา 1 ปีการศึกษาแล้วยุติการศึกษา โดยภาพรวมประมาณ 25 % (ข้อมูลงานทะเบียนและวัดผล ปีการศึกษา 2558) จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนในหลักสูตรนี้ ไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ดังนั้น การแก้ไขปัญหาลดจำนวนลงของนักศึกษาและการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยการใช้ฐานข้อมูลทางสถิติความเคลื่อนไหวด้านการลดจำนวนลงและการสำเร็จการศึกษาย้อนหลังไม่ต่ำกว่า 5 ปี ย้อนหลังของวิทยาลัยศาสน

ศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในประเด็นนี้ได้สอดคล้องกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฯ (Strategic Objectives / Targets) เป้าหมายเชิงปริมาณของมหาวิทยาลัยฯ (Quantity) ข้อที่ 1) นักศึกษาระดับปริญญาตรีเพิ่มขึ้นจากเดิม ร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 15 / ปี ข้อที่ (1) มีการพัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัยเป็นเครื่องมือ เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในปรัชญา (2) มีการจัดหลักสูตรที่เน้นทางด้านพระพุทธศาสนาเถรวาท และเน้นภาษาบาลีเชิงลึกเพื่อการศึกษาวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนา (3) มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการสร้างประสบการณ์จริง (4) มีการเน้นพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ทางการใช้ภาษาอังกฤษและสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของชาติ (5) การเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ รวมถึงรูปแบบปกติ (ระบบเข้าห้องเรียน) การศึกษาทางไกลและรูปแบบอื่นที่เปิดโอกาสทางการศึกษาแก่มวลชน ให้สามารถเข้าถึงได้ (Accessibility) ตามที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต้องการ และให้ความสำคัญต่อการยกระดับการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ว่ามุ่งพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อรองรับต่อประชาคมอาเซียน (แผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย : 2558)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บรรยายและอาจารย์ประจำหลักสูตร คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จึงมีความสนใจที่จะมุ่งค้นหาคำตอบใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโครงสร้างของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปี 2554) และที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (มคอ.2 หลักสูตรปรับปรุง : 2554) 3) ศึกษาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร และ 4) นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองให้สอดคล้องกับบริบทของวิทยาลัย และเชื่อมโยงกับความต้องการของนักศึกษาในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อโครงสร้างของหลักสูตร (หลักสูตรปี 2554) และที่มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนของคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

3) เพื่อนำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและความต้องการทางการศึกษาของนักศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุง แก้ไข การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาและเชื่อมสัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียน

4) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง ตามกรอบระยะเวลาตามที่ สกอ. กำหนด (หลักสูตรปรับปรุง ปี 2559)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ด้านพื้นที่หน่วยงานหรือพื้นที่

การศึกษาวิจัยในเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย” จะครอบคลุมเฉพาะนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง จากช่วงชั้นปีที่ 1- ปีที่ 4 (ภาคปกติและภาคพิเศษ) ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย เท่านั้น ตำบลทุ่งแต้ อำเภอเมือง จังหวัดโยธธร เท่านั้น

2.2 ด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธร” จะมีขอบเขตครอบคลุมถึงโครงสร้างหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (มคอ.2 หลักสูตรปรับปรุง : 2554) ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ให้การรับรองและอนุญาตให้เปิดทำการเรียนการสอน การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ พร้อมทั้งศึกษาความคิดเห็น ความต้องการ และข้อเสนอแนะของนักศึกษา คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ที่มีต่อโครงสร้างของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปี 2554) และที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ใน มคอ.3 และผลสัมฤทธิ์รายวิชาตามที่ปรากฏใน มคอ.5 และ มคอ.7 ของแต่ละรายวิชา เช่น 1) ทักษะทางความรู้ 2) ทักษะทางปัญญา 3) ทักษะคุณธรรมจริยธรรม 4) ทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น และศึกษา

แนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงต่อความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนตามโครงสร้างของหลักสูตรฯ ดังกล่าว

3.3 ด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยง และสัมพันธ์กับนักศึกษา คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง (ภาคปกติและภาคพิเศษ) แบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่

- 1) เพศ อายุ อาชีพ และระดับชั้นปี
- 2) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)
- 3) ปัจจัยด้านเนื้อหาวิชา (ตามโครงสร้างของ มคอ.2 ของหลักสูตรปี 2554)
- 4) ปัจจัยด้านการวัดและประเมินผล (ตามรายวิชาที่เปิดทำการเรียนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา มคอ.3 มคอ.5 และ มคอ.7)

ตัวแปรตาม

ได้แก่ ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3.4 ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 (ภาคปกติและภาคพิเศษ) ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 1 และภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2558 จำนวน 494 คน (ข้อมูลฝ่ายทะเบียนและวัดผล ปีการศึกษา 2558) และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 คน ตามสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)

3.5 ด้านระยะเวลา

กรอบระยะเวลาการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ครอบคลุมเวลา 6 เดือน (1 ตุลาคม 2558 – 31 มีนาคม 2559) ของปีการศึกษา 2558 เท่านั้น

4. ผลการวิจัย

4.1 การวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไป (ปัจจัยส่วนบุคคล) ของผู้ตอบแบบสอบถาม (กลุ่มตัวอย่าง) พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 220 คน เป็นเพศชาย จำนวน 80 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 140 คน จำแนกเป็น อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18 - 30 ปี จำนวน 130 คน อายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 50 คน อายุระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 30 คน และอายุระหว่าง 51 - 60 ปี จำนวน 11 คน จำแนกตามชั้นปี นักศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 จำนวน 60 คน อยู่ชั้นปีที่ 2 จำนวน 50 คน อยู่ชั้นปีที่ 3 จำนวน 70 คน และอยู่ในชั้นปีที่ 4 จำนวน 40 คน

4.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของ คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้ง 3 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเนื้อหาวิชา และด้านการวัดและประเมินผล ดังนี้

1) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.86$) และจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับ มาก ทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ชี้แจงแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาทราบอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.97$) 2) แนะนำแนวทางการเรียนให้นักศึกษาทราบ ($\bar{X} = 3.91$) 3) มีเทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนานและสนใจการเรียน ($\bar{X} = 3.85$) 4) มีพฤติกรรมที่แสดงถึงความจริงใจ เอาใจใส่ต่อการสอน ($\bar{X} = 3.83$) และ 5) เปิดโอกาสให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาด้วยกัน ($\bar{X} = 3.76$)

2) ด้านเนื้อหาวิชา พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในด้านเนื้อหาวิชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.93$) และจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับ มาก ทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจน ($\bar{X} = 4.21$) 2) เนื้อหามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.01$) 3) เนื้อหาที่อาจารย์สอนตรงกับหลักสูตรที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.87$) 4) เนื้อหาที่สอนถูกต้อง ทันสมัย ($\bar{X} = 3.93$) และ 5) เนื้อหา มีประโยชน์และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 3.74$)

3) ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการวัดและประเมินผล คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในด้านเนื้อหาวิชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.93$) และจำแนกเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับ มาก ทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) จัดให้มีการทดสอบก่อนและหลังเรียน มอบหมายงานให้นักศึกษาทำเพื่อเก็บคะแนนระหว่างภาคเรียนได้เหมาะสม ($\bar{X} = 4.07$) 2) แจ้งเกณฑ์การสอบผ่านและเครื่องมือประเมินผลการเรียนให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า ($\bar{X} = 4.02$) 3) วัดและประเมินผลได้ครอบคลุมจุดประสงค์ที่ศึกษา ($\bar{X} = 4.00$) 4) การตัดสินผลการสอบของอาจารย์มีความยุติธรรม ($\bar{X} = 3.85$) และ 5) ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน ($\bar{X} = 3.72$)

4.3 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อโครงสร้างรัฐศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปี 2554) และที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

1) **ด้านการจัดการเรียนการสอน** เนื้อหาในรายวิชาทางพระพุทธศาสนาในการจัดการเรียนการสอนมีจำนวนมาก, กิจกรรมในรายวิชาที่มีมากเกินไป จนทำให้บางที่คั่นคว่ำและส่งงานไม่ทันเวลา, และบางรายวิชามีเนื้อหาสาระที่สัมพันธ์กันและมีการรายงานที่บางที่ซ้ำซ้อนกัน

2) **ด้านเนื้อหาวิชา** เนื้อหาบางรายวิชาไม่ค่อยสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน เช่น ภาษาบาลี-สันสกฤต, เนื้อหาสาระบางรายวิชามีความยากต่อการเรียน เช่น วิชาพระไตรปิฎกศึกษา 3, และนักศึกษาต้องการให้เพิ่มบางรายวิชาที่นำไปใช้จริงในการทำงาน เช่น ภาษาอังกฤษคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3) **ด้านการวัดและประเมินผล** นักศึกษามีการประเมินการสอนของอาจารย์ผู้บรรยายอย่างเดียว, อาจารย์มีการประเมินบางด้าน เช่น คุณธรรมและจริยธรรมที่แตกต่างกัน, และการออกเกรดของอาจารย์ผู้บรรยายมีความล่าช้ามาก

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย “การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย” มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้

8.1 สมมติฐานการวิจัย ความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย อยู่ในระดับ ปานกลาง

8.2 จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย อยู่ในระดับ มาก และไม่เกินไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากการศึกษาผลการวิจัยความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย โดยภาพรวมและรายข้อ อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ 1) คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มีจุดประสงค์และเป้าหมายของการเรียนการสอนที่ชัดเจนตามโครงสร้างของหลักสูตร 2) โครงสร้างของหลักสูตรคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง เนื้อหารายวิชามีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น รายวิชาเฉพาะ รายวิชากฎหมาย เป็นต้น 3) อาจารย์ประจำหลักสูตรคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มีการชี้แจงแนวการสอนให้

นักศึกษาทราบอย่างชัดเจนและมีความต่อเนื่อง 4) อาจารย์ประจำหลักสูตรคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มีการแนะนำแนวทางให้นักศึกษาทราบ มีการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาให้กับนักศึกษาทุกชั้น/ปี 5) อาจารย์ผู้บรรยายรายวิชานั้นๆ ได้มีการทดสอบก่อนและหลังเรียน มอบหมายงานให้นักศึกษาทำเพื่อเก็บคะแนนระหว่างภาคเรียนได้เหมาะสม 6) อาจารย์ประจำหลักสูตรคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มีการแจ้งเกณฑ์การสอบผ่าน และเครื่องมือประเมินผลการเรียนให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า

ดังนั้น ความคิดเห็นที่มีต่อโครงสร้างของหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปี 2554) และที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ การปกครองวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย โดยภาพรวมจึงอยู่ในระดับ มาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวตามที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ผลการวิจัยในทุกด้าน ทุกปัจจัย และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน ด้านเนื้อหาวิชา และด้านการวัดและประเมินผล มีอยู่ในระดับ มาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **สมคิด สวนศรี** (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีต่อการเรียนการสอนกลุ่มวิชาพลศึกษา มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีทัศนคติต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพลศึกษาเท่านั้น ประชากร กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนกลุ่มวิชาพลศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 360 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เป็นนักศึกษาชาย จำนวน 138 คน เป็นนักศึกษาหญิง จำนวน 229 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาพลศึกษา ด้านอาจารย์ผู้สอนกลุ่มพลศึกษา ด้านสนาม ด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านวิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านหลักสูตร และเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับ เห็นด้วย ทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.23, 4.23, 4.19, และ 3.77 ตามลำดับ ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาพลศึกษา ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **พัชรภรณ์ ร่องรักษาสัตว์** (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน และการนำหลักสูตรไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ ความคิดเห็นหลังจากเรียนจบหลักสูตร (5 ปี) ของสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวม 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์การทำงาน 4) ด้านการวัดและประเมินผล 5) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6)

ด้านการนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษาคั้งนี้ คือ นักศึกษาที่จบการศึกษาจาก สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ใน พ.ศ. 2551 (หลักสูตร 5 ปี) รุ่นที่ 1 จำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามออนไลน์ที่จัดทำขึ้น และทำการประมวลข้อมูล วิเคราะห์ โดยเชิงปริมาณหาค่าความถี่ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรวมทุกด้านมีความเหมาะสมที่อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์การทำงาน และด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง สำหรับรายอื่น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำแนกตามเพศ นักศึกษาที่ได้รับทุนกับไม่ได้ รับทุน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบการณ์ในการทำงาน อาชีพ เงินเดือน และนักศึกษาที่ทำงานเกี่ยวกับสาขาที่จบการศึกษาและไม่เกี่ยวข้อง โดยรวม มีความแตกต่างกัน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.74 มีการกระจายตัวไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังได้รับแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในด้านต่างๆ จากที่นักศึกษาให้ข้อเสนอแนะเป็นประโยชน์แก่ทางสาขาวิชา ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและถูกต้อง ตรงตามความต้องการของนักศึกษา และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **ธารณี พวงสุนทร** (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาธุรกิจทั่วไป สำหรับนักเรียนชั้นปีที่ 1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสิงห์บุรี ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านและด้านการวัดและประเมินผล และ (2) ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาธุรกิจทั่วไป ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) นักเรียนชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2553 มีจำนวน 6 ห้องเรียน รวม 180 คน ศึกษาโดยการใช้แบบสอบถาม และ (2) ครูสอนวิชาธุรกิจทั่วไป จำนวน 2 คน ศึกษาโดยการใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาธุรกิจทั่วไป สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มนักเรียน จำนวน 6 ห้อง ห้องละ 4 คน ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ศึกษาโดยการใช้สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาธุรกิจทั่วไป สำหรับแบบสอบถามใช้มาตราส่วนส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาและความตรงเฉพาะหน้าโดยผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบความเที่ยงโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ทั้งฉบับ คำนวณได้เท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาการเรียนการสอนวิชาธุรกิจทั่วไป คะแนนเฉลี่ยทั้ง 5 ด้าน อยู่ใน

ระดับ มาก จากการศึกษาพบปัญหาความไม่เหมาะสมของจำนวน คาบเรียน กับ เนื้อหาวิชาในหลักสูตรและผู้เรียนยังมีความรู้และประสบการณ์ไม่เพียงพอต่อการทำงานชั้นบูรณาการวิชาชีพ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1) คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรพิจารณาในประเด็นการจัดกิจกรรมในรายวิชาที่เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยและเชื่อมสัมพันธ์กับความต้องการของผู้ศึกษาให้มากที่สุด ซึ่งจะได้สอดคล้องกับกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2) คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร (มคอ.2) ให้กระชับและชัดเจนมากขึ้นในเนื้อหาสาระรายวิชาหมวดพระพุทธศาสนา จำนวน 30 หน่วยกิต ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3) คณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรปรับปรุงบางรายวิชาที่มีความยากและเพิ่มรายวิชาที่นักศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันได้ตามความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น รายวิชาภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

4) อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้บรรยายพิเศษ วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีการปรับปรุงและเอาใจใส่ต่อการออกเกรตทุกรายวิชาภายในกรอบระยะเวลาที่เหมาะสม เพราะจากการสำรวจความคิดเห็นและผลการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่า มีการส่งผลการเรียนและการประกาศเกรตที่ล่าช้ามากและไม่เชื่อมโยงกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การประกาศเกรต online เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1) วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เป็นพลวัตรและเชื่อมสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากขึ้น

2) วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา หรือกับองค์กรทางการศึกษาที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของคณาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทุกวิทยาเขต และทุกวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ. (2522). สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2556). **ความคิดเห็น : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพัฒนา.
- พรเพ็ญ เพชรสุศิริ. 2551. **การวัดทัศนคติ**, กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2525. **มูลนิธิ. พระไตรปิฎก**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545** กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- พระเทพโสภณ. (2548). **พุทธวิธีบริหาร**, กรุงเทพมหานคร : วันดาต้าโปรดักส์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). **การวัดและประเมินผลการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 3** กรุงเทพมหานคร, ฟีนี่พับพลิชซิง.
- นวม สงวนทรัพย์. (2535). **สารัตถกิจวิทยาสังคม**, กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินต์ติ้งเฮ้าส์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2546). **สัญญาตา**, กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2550). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์รวมเล่ม 3 ภาค ครั้งที่ 15 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.
- สุชีพร ปุญญานาฎ. (2541). **คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จารุมาศ เรืองสุวรรณ, พันเอก. (2548). **สังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างตามหลักอิทธิบาท 4 ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการทหารบก**, ปริญญาดุขฎฐิบัณฑิต (ปร.ด.) (อาชีวศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญมี แท่นแก้ว. (2539). **จริยศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ปริญญ์ จงวัฒนา. (2550). **พุทธธรรมเพื่ออภิปรัชชา**. กรุงเทพมหานคร : บจก. ศิลป์สยามบรรจุกัณฑ์และการพิมพ์.
- สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2550). **หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์**. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อารมณั เพชรชื่น. (2547). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อของนักเรียนอาชีวศึกษาเอกชน**, วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 พฤศจิกายน – มีนาคม
- กัญมณั เลื่อนเหมือน. (2549). **ปัจจัยจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยศรีปทุม**, ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีปทุม

- กนกพร ชัยประสิทธิ์ (2551) ปัจจัยความต้องการศึกษาหลักสูตรนานาชาติระดับอุดมศึกษาของ
นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยของรัฐบาล, ปทุมธานี, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- มานะ สิมธูวงศานนท์ (2550) ปัจจัยส่งเสริมการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 พฤศจิกายน –
มีนาคม
- วิภา อร่ามรุ่งโรจน์ชัย (2544) แรงจูงใจในการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของนักศึกษาสถาบัน
ราชวมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุขมหาเมฆ, ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สมลักษณ์ ล้นสุชีพ (2545) แรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อวิทยาลัยนานาชาติ มหาลัยมหิดล,
วิทยานิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยมหิดล
- กรรณิการ์ ใหม่ตาจักร และคณะ (2547) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติกับสัมฤทธิ์
ทางการเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโครงการหลักสูตรภาษาอังกฤษโรงเรียน
เบญจมราชูทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร
- กิ่งแก้ว เอี่ยมแฉล้ม (2542) ภาพการจัดการเรียนการสอนคณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยี
ราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุขมหาเมฆตามทัศนะของนักศึกษา, ปริญญาานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ชวนชัย เชื้อสาธุชน (2541) โครงการประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับ
ประถมศึกษาตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ พ.ศ. 2539 จังหวัดอุบลราชธานี,
อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- ชูรัตน์ เจริญสุข (2545) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
ในสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ตามความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ธารณี พวงสุนทร (2554) ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาธุรกิจทั่วไป สำหรับ
นักเรียนชั้นปีที่ 1 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาพาณิชการ วิทยาลัย
อาชีวศึกษาสิงห์บุรี
- สมคิด สวนศรี (2550) ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่มีต่อ
การเรียนการสอนกลุ่มวิชาพลศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
- พัชรภรณ์ ว่องรักษาสัตว์ (2553) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน
สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

